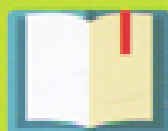

ПІСЛЯБУКВАРИК

**ПОСІБНИК
ДЛЯ ЧИТАННЯ І ПИСЬМА
У ПІСЛЯБУКВАРНИЙ ПЕРІОД**

- ЦІКАВІ СУЧАСНІ ТЕКСТИ
РІЗНИХ ЖАНРІВ
- РІЗНІ ВИДИ ВІЗУАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ
- ДОСЛІДЖЕННЯ МЕДІА
- РОЗВИТОК МИСЛЕННЯ І МОВЛЕННЯ
- ФОРМУВАННЯ ПРАВОПИСНИХ
НАВИЧОК

1

клас

До всіх типових освітніх програм і підручників Нової української школи

ЗМІСТ

Г. Фалькович. Абетка. Н. Поклад. Книжковечір. Абетка. Звуки і букви	4
А. Ліндгрєн. Діти з Бешкетної вулиці. Голосні звуки. Склад. Наголос	8
Л. Повх. Хто вміє читати. Перенос слів із рядка в рядок	12
Історія яблука. Приголосні звуки	16
Про що розповідає обкладинка. Ігри зі словами	20
Дж. Дональдсон. Равлик і кит. Буква Ь	24
Р. Скиба. Із життя хитрих слів. Букви Я, Ю, Є, Ї	28
Такі різні тексти. Апостроф	32
Факт і думка. Краще один раз побачити	36
З. Мензатюк. Парасолька. Слова, які відповідають на питання хто?, що?	40
Г. Сампе. На базар із татом. Слова ввічливості	44
Пластик: плюси і мінуси. Слова, що відповідають на питання який?, яка?, яке?, які?	48
Як народжується лялька. Слова, які відповідають на питання що робити?, що роблять?	52
Г. Бойко. Загубила голку Ніна. Ш. Сільверстейн. Кумедна Розі. Слова-помічники	56
Без коліс, як без води: ні туди і ні сюди. Слова, протилежні за значенням	60
Ю. Тувім. Паротяг. Слова, близькі за значенням	64
А. Бланшар. Томас Едісон. Слова, які пишуть з великої букви	68
С. Макбратні. Знаєш, як я тебе люблю? Складаємо речення. Описуємо	72
Ю. Бедрик. Коник-стрибунець. О. Полянська. Лічилка. В. Підпалій. Летів рій бджілок. Складаємо речення. Розповідаємо	76
Як росте жаба. Складаємо речення. Порівнюємо	80
Смішно чи страшно? Г. Ткачук. Волохате волосся. Жахлива історія. Ставимо запитання	84
Р. Скиба. Щось не так? Складаємо розповідь за малюнками	88
Г. Сампе. Від'їзд. Розповідаємо про плани на канікули	92

МИ ЗНАЄМО АБЕТКУ!

Абетку ти береш до рук.
 Абетка — ключ до всіх наук,
 До всіх історій чарівних,
 І таємничих, і смішних.
 Рушаймо! Ось вона, твоя
 Стежиночка від **А** до **Я**.

Григорій Фалькович

А
Б В Г Г Д Е Є
Ж З И І Ї Й К Л
М Н О П Р С Т У
Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ю
Я

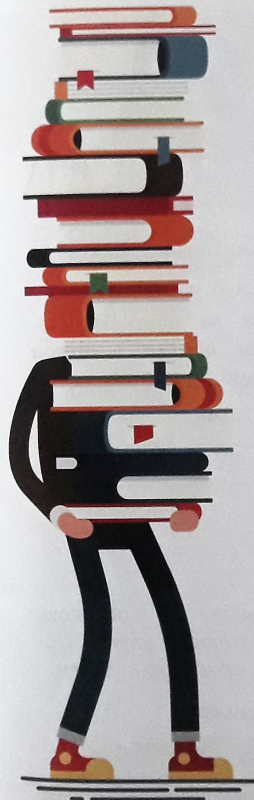

- 1 Підкресли у вірші, як поет називає абетку. Спробуй пояснити його думку.
- 2 Скільки букв в українській абетці? Чому деякі букви виділено кольором?

КНИЖКОВЕЧІР

Книжка в тата,
 Книжка в мами,
 Книжка в мене
 і в Світлани,
 З книжкою малий Тарас —
 Книжковечір нині в нас.
 Книжковечір,
 книжкотиша,
 Тільки чути: песик дише
 Й сумно дивиться
 з-під ліжка,
 Бо йому немає книжки.
 Наталка Поклад

- 3 Підкресли слова, які вигадала поетеса Наталка Поклад. Поясни їх значення.
- 4 Що ти уявляєш, коли читаєш цей вірш? А який, на твою думку, настрій у героїв вірша?
- 5 Хто є оповідачем у вірші?

АБЕТКА. ЗВУКИ І БУКВИ

що роблять?

хто?

де?

які?

скільки?

1 У парах складіть запитання до малюнка і дайте на них відповідь.

2 Поясни значення слів. Запиши їх за абеткою. Постав у словах наголос. До слів **абетка** і **літера** добери слова, що мають таке саме значення.

Словник, абетка, бібліотека, літера.

3 Пронумеруй прізвища письменників за абеткою. Підкресли букви, що позначають голосні звуки. Обведи букви, що позначають м'які приголосні звуки.

Шевченко, Забіла, Фальківч,

Воронько, 1 Андерсен, Перро́, Бойко

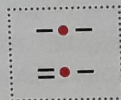
4 Щоб прочитати слова, постав букви за абеткою. У яких словах менше звуків, ніж букв? Поясни значення цих слів.

янди, лсьо, едьн, різ.

5 Спиши, вставляючи букви, що позначають голосні звуки. Скільки слів у тебе вийшло? У кожному слові назви букви і звуки. Добери слова до схем.

Л ○ с, д ○ м, р ○ к,

сал ○ т, л ○ к, к ○ т.

ДІТИ З БЕШКЕТНОЇ ВУЛИЦІ

Мого брата звати Юнас, мене — Мія-Марія, а нашу маленьку сестричку — Лотта. Вона сердиться, що не така велика, як ми. Нам з Юнасом дозволяють у суботу ходити на базар по карамельки. Ми приносимо їх і Лотті.

Якось переїздив страшний дощ. Ми взяли татову парасольку і таки купили червоних карамельок. А Лотту навіть на вулицю не пустили.

— А чого йде дощ? — спитала Лотта.

— Щоб росли пшениця й картопля і нам було що їсти, — відповіла мама.

— А чого ж тоді він йде на базарі? — допитувалася Лотта. — Щоб росли карамельки?

Увечері, коли ми лягали спати, Юнас мені сказав:

— Як приїдемо до бабусі й дідуся, то посадимо на городі не моркву, а наші карамельки.

— Атож, хоча для зубів морква корисніша, — відповіла я.

Улітку ми живемо в дідуся та бабусі. Ану вгадайте, що втнула там одного разу Лотта? За хлівом лежить купа гною, яку дідусь Югансон розкидає на полі, щоб усе добре росло.

— А навіщо потрібен гній? — спитала Лотта. І тоді тато відповів, що на гною все дуже добре росте.

— А ще потрібен і дощ, — додала Лотта.

— Саме так, — згодився тато.

А по обіді задощило.

— Чи бачив хтось із вас Лотту? — спитав тато.

Ми вже давно не бачили Лотти. Тож заходилися її шукати. Спершу ми обнищпорили будинок і всі шафи, однак Лотти ніде не було. Врешті ми з Юнасом і татом стали шукати надворі — у хліві, сніі, по всіх усядах. А тоді ми подалися за хлів. І — уявіть собі! — Лотта стояла під дощем посередині купи гною! Вона вся промокла до рубця.

— Серденько моє, Лотто, чого ти там стоїш? — запитав тато.

І тоді Лотта крізь сльози відповіла: «Бо я хочу вирости й стати такою завбільшки, як Юнас і Мія-Марія».

Астрід Ліндгрєн. Переклад зі шведської Галини Кирпи

Промокнути до рубця — дуже сильно, повністю.

1 Хто розповідає історію?

- A** Лотта
- B** Мама Лотти
- B** Мія-Марія

2 Що не дозволяють робити Лотті?

- A** їсти карамельки
- B** гуляти під дощем
- B** їсти моркву

3 Що в оповіданні видалося несподіваним чи смішним?

4 Чому сталося непорозуміння з Лоттою?

5 Спробуй пояснити Лотті, якій лише чотири роки, чому дощ і гній не допоможуть їй вирости.

6 Чи можна назвати сім'ю Мії-Марії щасливою?

7 Чи знаєш ти інші твори Астрід Ліндгрєн?

Голосні звуки. Склад. Наголос

Голосних звуків 6: **а, о, у, е, и, і**.
На письмі їх передають за допомогою
10 букв: **а, о, у, е, и, і, я, ю, є, ї**.

- 1 Встав букви, що позначають голосні звуки. Мають утворитися назви членів сім'ї. Постав наголос у словах.

Бр○т, м○м○, б○б○с○,
т○т○, с○стр○, д○д○сь.

У слові стільки **складів**,
скільки в ньому
голосних звуків.

- 2 Утвори слова зі складів. Постав наголос і підкресли букви, що позначають голосні звуки.

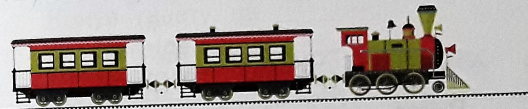
то кар пля

род го

зар ба

стри се чка

- 3 Спиши. Постав наголос.
Куди той потяг потяг вагони?

- 4 Запиши, вставляючи пропущені букви. Які звуки позначають ці букви?

Парасол..., пл...кали, Марі...

- 5 Спиши, замінивши виділені слова близькими за значенням з рамок.

Періщив **страшний** дощ.

Ми почули **страшний** звук.

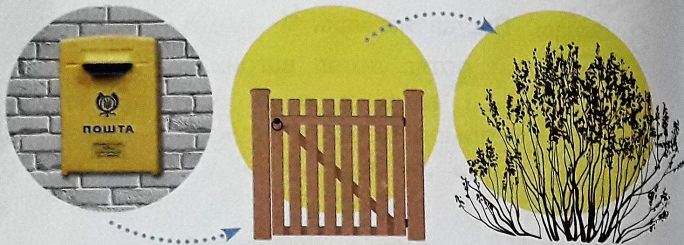
жахливий

сильний

замок

замок

ХТО ВМІЄ ЧИТАТИ

Витяг вітер газету з поштової скриньки і поніс, поніс. Кинув газету на кущ.

— Читай, — каже.

А кущ — нічого.

— Читай, кажу, — сіпає вітер гілля.

А кущ ніби й не чув. Набрідло вітрові, вихопив він газету й поніс далі. Дає хвіртці:

— На, читай.

Хвіртка рипнула: «Не вмію».

Образився вітер, засумував.

Аж тут іде першокласник. Підняв газету і читає.

Вітер аж стих — так заслухався. І кущ заслухався. І хвіртка.

Лідія Повх

1 Про що цей текст?

А Про вітер

Б Про те, як добре вміти читати

В Про першокласника

2 Прочитай, вставляючи пропущені слова.

Витяг вітер _____ з поштової скриньки.

Кинув газету на _____.

Аж тут іде _____.

Підняв газету і _____.

3 Чи правильно художник відтворив шлях вітру? Якщо потрібно, виправ.

4 Перекажи казку за допомогою наведених слів. Про чії дії вони розповідають?

Витяг, поніс, кинув, каже, дає, засумував, стих, заслухався.

5 Чому засумував вітер?

6 Прочитай, роблячи наголос на виділеному слові. Чи змінюється зміст речення?

Кинув вітер газету на кущ.

Кинув **вітер** газету на кущ.

Кинув вітер **газету** на кущ.

Кинув вітер газету на **кущ**.

Перенос слів із рядка в рядок

1. Слова переносять із рядка в рядок складами: *ві-тер*.

2. Односкладові слова не поділяють для переносу: *дощ*.

3. Не можна залишати в рядку або переносити одну букву: *озе-ро*, а не *о-зеро*.

1 Спиши слова, поділяючи їх для переносу.

Кущ, газета, трава, алея, язик, читає, рипнула.

2 Усно поділи слова для переносу по-різному:
пош-та, по-шта; знан-ня, зна-ння.

Хлопчик, каштан, рибка, гілля, життя, іграшка.

3 Склади речення. Постав запитання до речення.

газету.

прочитав

швидко

Першокласник

Хто ... ? Що зробив ... ? Що ... ? Як ... ?

4 Запиши слова у вказаному порядку.

газета

читає

кущ

вмію

першокласник

1. Слово, що відповідає схемі $- \bullet - -$.

2. Слово з трьох складів, у якому більше звуків, ніж букв.

3. Слово з двох складів, яке не можна переносити з рядка в рядок.

4. Слово, що утворене з двох слів.

5. Слово, яке залишилося.

5 Які букви пропущені? Які звуки вони позначають?

Скрин ка, вит г, підн в, по това.

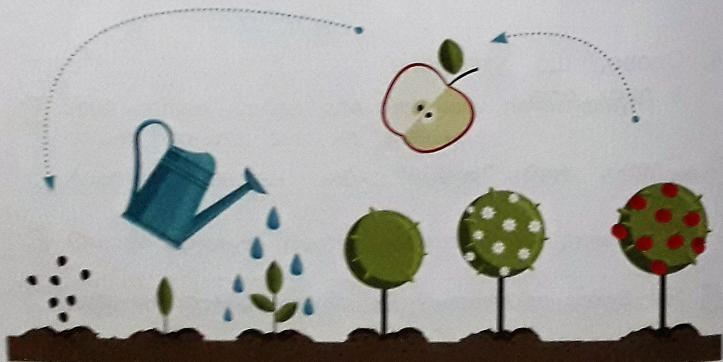

ІСТОРІЯ ЯБЛУКА

Спочатку **брунька** була маленька. Світило сонце, ішов дощ — і брунька росла. Одного дня листочки розгорнулися. З'явилася ніжна рожева **квіточка**. Яка ж вона була гарна! До квітки щодня прилітала бджола. Потім з квітки опали пелюстки. Їх було п'ять. І побачило світ я — маленьке зелене **яблучко**. На дереві я тримаюся за допомогою плодоніжки. Через неї дерево дає мені воду і їжу.

Я расту. Тепер я вже велике **яблуко**. Але ще зелене. Скоро буду жовтим. А на сусідньому дереві багато червоних яблук.

Усередині я маю п'ять зерняток. Ти знаєш, що буде, як зернятка потрапить у землю?

1 Хто розповідає історію?

- A брунька
- Б квітка
- В яблуко

2 Яким буде яблуко, коли достигне?

- A зеленим
- Б жовтим
- В червоним

3 З'єднай слова двох стовпчиків.

брунька	велике
квіточка	маленька
яблучко	рожева
яблуко	зелене

4 У яку пору року розповідається ця історія? Чому ти так думаєш?

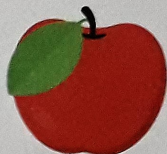
5 Прочитай виділені слова. Перекажи оповідання з їх допомогою.

6 Прочитай останнє речення тексту. Дай відповідь на запитання.

7 Придумай іншу назву оповіданню.

8 Порівняй текст і схему: з чого складається текст, а з чого — схема?

9 Чи всі події, про які йдеться в тексті, є на схемі? Що на схемі є такого, чого немає в оповіданні?

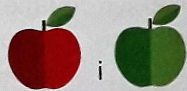
Приголосні звуки

- 1 Чим схожі й чим відрізняються слова у кожній групі? Поясни значення слів однієї з груп.

к	ш	м
н	с	с
г	к	в

ора ум ир

- 2 Підпиши малюнки — використай слова: а) назви розміру; б) назви кольору. Вимов приголосні звуки у словах — назвах ознак. Які приголосні повторюються в кожній парі?

- 3 З відкритих складів зроби закриті так, щоб утворилося слово.

Мак, до_, ли_, си_, со_, са_, ти_, ди_, рі_, ла_.

Букву **й** під час переносу не можна відривати від попередньої букви: *сой-ка*.
Але: буквосполучення **йо** під час переносу не розривається: *ра-йон*.

- 4 Поділи слова для переносу. Який звук завжди вимовляється м'яко?
Зайчик, копійка, бульйон, байка, гайб, бойовий.

- 5 Прочитай скоромовки якомога швидше. Які звуки повторюються? Які букви повторюються?

Миші в шафі з'їли шість шарфів.

Ліз лис лисим лісом.

Щуці в плащі не страшні дощі.

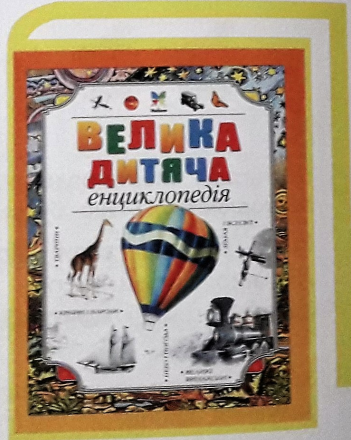
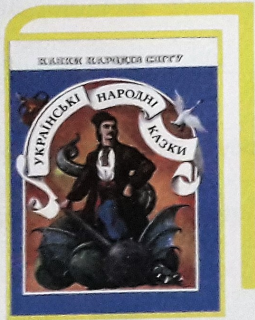
- 6 Утвори за зразком: гілка — гілочка. Як змінюється значення слова?

Зерно — ... , бджола — ... ,

квітка —

ПРО ЩО РОЗПОВІДАЄ ОБКЛАДИНКА

- 1 Опиши обкладинки книжок.
- 2 Про що, на твою думку, ці книжки?

3 З яких книжок ці уривки?

А Морські свинки — милі, спокійні звірята. Вони ніколи не кусаються. Їдять зернові суміші, білий хліб, зелень, траву.

Б В одного чоловіка був собака Сірко. Сірко був дуже старий. І хазяїн його прогнав.

В Води взяли по крапельці —
І повний казанок!
І наварили борщичку
Бабуся й сто діток.

Г

Bb [bi:]

bee

- 4 Як звали собаку? Що зробив хазяїн? Якщо ти знаєш цю казку, розкажи, що було далі. Якщо не знаєш — знайди книжку і прочитай.
- 5 Які з книжок слугують більше для розваги, а які — для отримання інформації?

1 Утвори слова з частин і запиши. У слові з 4 складів постав наголос. Підкресли слово, що римується зі словом горячик.

обк	рята
бо	ака
зел	рщик
зві	ладинка
соб	ень

Handwriting practice lines for task 1.

2 Закресли в словах по одній букві так, щоб утворилися нові слова.

Марка, екран, грак, лист, колос, жарт, клин, змова, буряк, козак, смак.

3 Заміни у словах букву, що позначає приголосний, щоб вийшло нове слово. Запиши утворені слова. У яких словах є м'які приголосні звуки?

Рік, мило, гілка, нота, пачка, кора, куб.

Handwriting practice lines for task 3.

4 Спиши, вибираючи з дужок потрібні слова. Поясни значення виразів.

Купувати (собаку, kota) в мішку.
Як з (гуся, курки) вода.

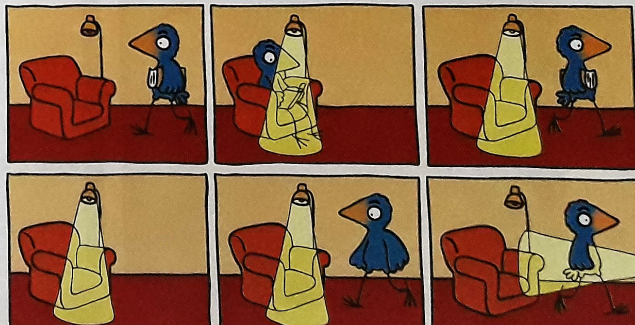
Handwriting practice lines for task 4.

5 Прочитай пари слів. До другого слова добери відповідне з дужок (підкресли).

День — ніч. Літо — ... (осінь, спека, зима, канікули).

Бджола — мед. Корова — ... (кінь, роги, молоко, трава).

6 Мама вчила вороненя: «Не залишай у кімнаті увімкнене світло». Як зрозуміло мамині слова вороненя? Придумай розповідь за малюнками від імені вороненяти.

РАВЛИК І КИТ (уривок)

Ось казочка вам про мале равленя
І сірого велета — кита-горбаня.

Ось скеля висока, мов сажа, чорнюча.

Ось равлик маленький, непосидючий.

Цей равлик узявся по скелі повзти —

Розгледіти море, човни і порти.

А равлики інші з сімєєчки тої,

Що міцно прилипли до скелі гладкої,

Сказали усі равленяті малому:

— Не смій мандрувати! Лишайся удома!

Джулія Дональдсон.

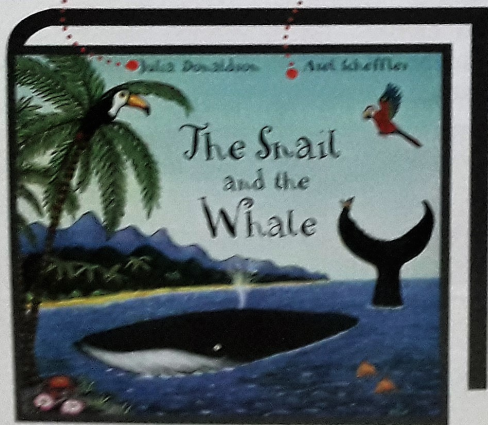
Переклад з англійської Оксани Луцєвської

Джулія ДОНАЛЬДСОН

автор

Аксель ШЕФФЛЕР

художник

1 Чи вирушив равлик у мандрівку? Чому ти так думаєш?

2 Як поставилися равликові родичі до його бажання? Чим равлик відрізняється від своєї сім'ї?

3 З'єднай слова, що римуються.

равленя
чорнюча
повзти
тої
малому

непосидюча
гладкої
горбаня
порти
удома

4 Про що розповідають назва та обкладинка книжки?

5 Навіщо у книжці ілюстрації?

6 Завдяки кому ти можеш читати цю книжку українською мовою?

7 Уяви: як могли подорожувати равлик і кит?

8 Вигадай свою історію про подорож двох різних істот.

9 Чи хочеш ти подорожувати? Що ти хочеш побачити?

Буква Ь

1 Прочитай. Впиши слова з **Ь**. Підкресли в них букви, що позначають м'які звуки.

Равлики люблять тінь і вологу. Вони їдять зелень. За годину равлик проповзає тридцять сантиметрів. Після себе лишає липкий слід. Живуть равлики шість років.

Handwriting practice lines for the letter Ь.

Скільки букв і звуків у цих словах?

Тінь — букв, звуків.

Їдять — букв, звуків.

Букву **Ь** під час переносу слів не можна відривати від попередньої букви: *малень-кий*.

2 Поділи слова рисою для переносу.

Паль|ці, слизько, близько, лялька, стільці.

3 Встав пропущені букви. Постав наголос у словах.

Лізе далечен...ко равлик равличен...ко.

Катерина Бабкіна

4 Опиши равлика за малюнком. Розкажи, що ти знаєш про равлика.

Равлик має

Равлик ... кольору.

Равлик їсть

Одне речення про равлика запиши.

Handwriting practice lines for the snail description.

5 Утвори слова — назви дитинчат.

Равлик — равлення, кит, пташка, лис, миша, вовк, заєць, ведмідь, лось, їжак, кінь, корова.

МИШКА-КНИГОЛЮБКА

Книжок в мій шафі багато-багато!

Учора дав одну почитати...

Сьогодні уранці з подякою
Зізналась, що їй до смаку була книжка.
Лише обкладинка якась твердувата —
Об неї недовго і зуба зламати...

Роман Скиба

ІЗ ЖИТТЯ ХИТРИХ СЛІВ

- 1 Що означає слово «книголюб»?
- 2 Чому, на твою думку, поет Роман Скиба назвав вірш «Мишка-книголюбка»?
- 3 За що дякувала мишка?
- 4 З'єднай слова, які римуються.

мишка	зламати
багато	почитати
твердувата	книжка

ПРО ЗАВБАЧЛИВІСТЬ

 у кошик збирає
Хай буде на зиму запас невеличкий.

ТАКСОВІРШИК

Таксі впіймала
І «гав» до водія...
— У вас висока такса?
Чи довга, як і я?

Роман Скиба

Завбачливість — вміння щось підготувати наперед.

Такса — встановлена ціна.

- 5 Знайди слова, які звучать однаково. Поясни їх значення.
- 6 Як автору вдалося створити веселий настрій у читачів?
- 7 Які слова поет Роман Скиба називає хитрими?

Букви Я, Ю, Є, Ї

Букви **я, ю, є** позначають два звуки [йа], [йу], [йе]:

на початку слова: *яма* — [йа]ма;

на початку складу: *моя* — мо[йа];

після апострофа: *ім'я* — ім[йа].

Буква **ї** завжди позначає два звуки [йі]:

їжа — [йі]жа.

- 1** Запам'ятай перше речення вірша «Про завбачливість». Запиши його. Підкресли слово, у якому більше звуків, ніж букв.

Усно склади запитання до речення.

Хто ... ? Що робить ... ? Куди ... ?

- 2** Прочитай слова. Визнач у них кількість букв і звуків. Добери слово до схеми.

= • -

Я — 1 б., 2 зв., як — б., зв.,

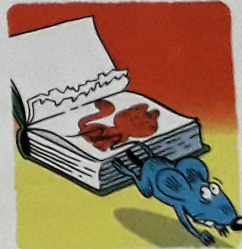
моє — б., зв., подяка — б., зв.,

їй — б., зв., книголюб — б., зв.

- 3** Прочитай. Запиши слова групами: 1) назви дерев, 2) назви грибів, 3) назви тварин. Підкресли букви **я, ю**, які позначають один звук.

Яблуня, ящірка, ясен, сироїжка, ялина, ягня, маслок, печериця, єнот.

- 4** Склади розповідь за малюнками.

ОГОЛОШЕННЯ

Такі різні тексти

Бачить — не бачить,
 Чути — не чує.
 Мовчки говорить,
 Дуже мудрує.

Леонід Глібов

ЛІЧИЛКА

Дім без книги — день
 без сонця.

ПРИСЛІВ'Я

Жила колись в одному селі
 маленька дівчинка. І така вона
 була красуня, що кращої,
 мабуть, ніхто й не бачив...

ЗАГАДКА

Ріс лаврик — не доріс,
 Ліз равлик — не доліз.

Оляна Рута

КАЗКА

Збори відбудуться о 14.00.
 Місце проведення — актовий
 зал школи.

СКОРОМОВКА

Раз, два, три, чотири, п'ять —
 П'ятеро пташат летять! —
 Перше, друге, третє... п'яте.
 Іду четвертого шукати.

Дмитро Чередниченко

- 1 Добери приклади до слів у рамках (с. 32). Покажи стрілкою за зразком. Розкажи, як ти міркував / міркувала.
- 2 Чи є тут якийсь зайвий текст? Підказка: які з наведених текстів існують довго — їх із задоволенням читали і будуть читати багато людей? А який текст потрібен тільки групі людей у певний час?
- 3 Наведи свої приклади загадок, лічилок, скоромовок, прислів'їв.

- 4 Пронумеруй малюнки так, як відбувалися події в казці.
- 5 Розіграйте в парах одну з розмов Вовка і Червоної Шапочки.

1 Порівняй вимову і написання слів.

Буряк [бур'ák] — бур'ян [бурйáн].
 Букви **я, ю, є** після апострофа позначають два звуки: м'ята [мйáта], в'юн [вйун], п'є [пйє].
 Буква **ї** завжди позначає два звуки: з'їв [зйів].

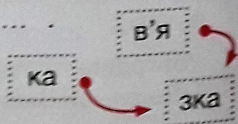

2 Спиши і запам'ятай слова з апострофом. Усно постав запитання до кожного слова.

Ім'я, сім'я, п'ятниця, дев'ять, п'ють, солов'ї, пір'іна, подвір'я.

3 Прочитай речення, вставивши пропущені слова. Це речення — початок чи кінцівка казки?

От вам ..., а мені бубликів ...

4 Утвори слова з протилежним значенням.

Твердий — кий м'я ,

хвороба — ро в'я здо .

З одною парою слів склади речення і запиши.

Blank handwriting practice lines for composing a sentence.

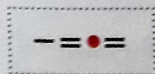
5 Які з поданих нижче слів пишуться з апострофом? Поясни свою думку. Знайди слова, що мають протилежне значення.

М..ята, з..істи, по..істи, від..єднати, при..єднати, буд..як, без..силий, Р..ябло, скл..яний, реп..ях.

6 У кожному рядку знайди зайве слово. Постав запитання до кожного слова. Поясни значення виділених слів. У яких словах другого рядка більше звуків, ніж букв? Добери слово до схеми.

Загадка, відгадати, гадюка, **вигаданий**.

П'ять, **п'ятá**, п'ятий, п'ятеро, п'ятірка.

ФАКТ І ДУМКА

Факт можна довести, перевірити.

Факти: «Кішка — звір. Вона годує своїх дитинчат молоком». Або: «У павука вісім ніг».

Якщо ж ти скажеш: «Кішка — най-ро-зум-ні-ша тварина у світі...»

А мама скаже: «Кішка — най-ні-жні-ша тварина у світі».

Тато скаже: «Най-кра-щі тварини — павуки!»

Ці слова не можна довести і перевірити. Це особиста думка людей.

Вода допомагає рослинам рости.

Фіолетовий – суміш червоного і синього.

Факт

Собаки мають шерсть.

Усі діти мріють про цю гру!

Шпинат смачний.

Думка

КОМАХИ СТРАШНІ.

Футбол — найкращий вид спорту.

Яблука ростуть на деревах.

Цей засіб **УБИВАЄ ВСІ МІКРОБИ!**

1 Які з наведених на попередній сторінці речень містять факти, а які — думки?

2 До кожної теми, наведеної нижче, добери один факт і одну думку.

Я думаю і я знаю

Моє місто / село

Думка

Факт

Яблуко

Думка

Факт

Піца

Думка

Факт

3 Пригадай рекламу будь-якого товару. Спробуй визначити, що в ній є фактом, а що — думкою.

КРАЩЕ ОДИН РАЗ ПОБАЧИТИ

Інформацію можна передати за допомогою малюнків, слів та цифр.

НАЙВИЩА ТВАРИНА НА ЗЕМЛІ

Жирафа їсть листя там, де інші не дістануть. Вона швидко помічає небезпеку.

Довжина язика жирафи 53 см. Це приблизно довжина твоєї руки.

АФРИКА
Тут живуть жирафи.

Так чи ні?

Так Ні

Жирафа — найвища тварина на Землі.

Жирафеня заввишки, як дорослий чоловік.

Довжина язика жирафи дорівнює твоєму зросту.

Жирафи живуть в Австралії.

Так	Ні

1 Спиши, вставляючи пропущені букви..

Ж...рафа, ...фрика, найви...а, живут... .

2 Дай відповідь на запитання повним реченням. Дві відповіді запиши.

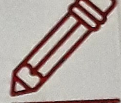
1) Де живуть жирафи?

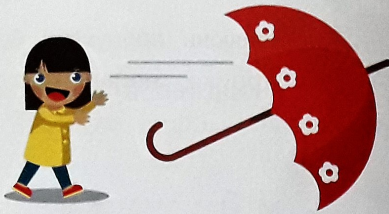
2) Як жирафі допомагає довга шия?

3) Знайди цифри на малюнку. Про що можна дізнатися з їх допомогою?

4) Скільки дорослих чоловіків треба поставити один на одного, щоб верхній зрівнявся з жирафою?

3 Розкажи за допомогою слів, малюнків і цифр про свою улюблену тварину (на окремому аркуші).

ПАРАСОЛЬКА

Одній дівчинці (звуть її Улянкою) захотілося нової парасольки.

— Купи! — смикала вона маму за рукав.

— Навіщо вона тобі, Улясю? У тебе ж є парасолька.

— Але не така. Та без квіток і не червона. Купи!

— Доню, в мене грошей не вистачить. Ми прийшли по інші речі.

— Інші потім купиш. А тепер парасольку!

Даремно мати вмовляла Улянку — та розсердилась, розпхикалась. Дівчинка злилася і капризувала.

— Ти нехороша мама! — вигукнула дівчинка, висмикнула руку з матеріної долоні і вибігла з магазину.

Надворі вона розгубилася. Плакати не хотілось — мама все одно не бачитиме її сліз.

За Зіркою Мензатюк

1 Як звали дівчинку з оповідання?

- А** Тетянка
- Б** Улянка
- В** Оленка

2 Прочитай, вставляючи пропущені слова.

Одній дівчинці захотілося _____ парасольки.
 Навіщо вона тобі, Улясю? У тебе ж є _____.
 Даремно _____ вмовляла Улянку.
 Надворі _____ розгубилася.
 Плакати _____.
 Мама все одно не бачитиме її _____.

3 Що трапилося з Улянкою?

4 Прочитайте розмову дівчинки з матою за особами.

5 Яким може бути закінчення оповідання?

6 Навіщо, на твою думку, Зірка Мензатюк написала цей текст?

7 На чиєму ти боці в цій ситуації — мамі чи Улянці?

8 Чи траплялися з тобою схожі ситуації?

Слова, які відповідають на питання хто?, що?

1 Хто зображений на малюнку? Що робить сім'я? Яке слово написано на вітрині? Що воно означає? Чому сім'я прийшла до магазину саме зараз? Склади розповідь про події на малюнку від імені хлопчика. Подумай, кому ти будеш розповідати і для чого.

2 Випиши тільки ті слова, які відповідають на питання **що?**. Підкресли слова — назви професій.

Товар, касир, спортивний, продавець, магазин, покупець, гроші, полиця, прибиральниця, м'яч.

3 Запиши тільки те речення, що підходить до малюнка. Підкресли слова, які відповідають на питання **хто?**.

У магазині перерва. Тато вибрав м'яча, а мама — роликові ковзани. Мама міряє червоні ковзани, а син — фіолетові.

Blank lined paper for writing.

4 Знайди і підкресли відповідності.

М'яч — футбол. Шайба — ... (лід, зима, хокей, стадіон).

Робота — відпочинок. Урок — ... (школа, перерва, учні, клас).

5 Яка акція вигідніша? Чому ти так вважаєш?

НА БАЗАР ІЗ ТАТОМ

— Цікаво, куди так швидко йдуть гроші? — запитав тато в мами, підраховуючи витрати.

— Ти не уявляєш, як усе дорого!

— Завтра я сам піду на базар! — заявив тато. Мама засміялася.

На базар я пішов разом з татом.

— Ніколя, ми навчимо маму економити гроші.

— Мені кілограм помідорів, — сказав тато біля ятки з городиною.

Крамарка поклала в сітку п'ять помідорів.

— Як? П'ять помідорів важать цілий кілограм?

— Ви хотіли за ті гроші цілу плантацію?! — обурилася жінка...

— А скільки коштує отой лангуст, що ворущить клешнями? — спитав тато у продавця.

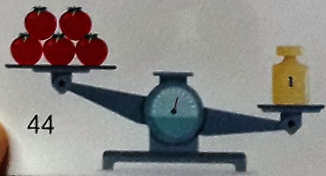
Коли ж почув ціну, його очі мало з орбіт не вилізли.

— Ви грабіжник! — заявив продавцю тато.

— А ви — скнара! Змушуєте сім'ю голодувати!

...Удома їсти було нічого. Тому тато повіз нас обідати до ресторану. Економити так приємно!

За Рене Госсінні. «Пригоди малого Ніколя».
Переклад з французької Зої і Олени Борисюк

1 Прочитай, вставляючи пропущені слова. Відгадай, хто їх говорить.

Цікаво, куди так швидко йдуть _____?

Ти не уявляєш, як усе _____!

Ніколя, ми навчимо _____ економити гроші.

П'ять помідорів важать цілий _____?

Тато повіз нас обідати до _____.

2 Це серйозний текст чи смішний?
Чому ти так думаєш?

3 Хто розповідає історію?

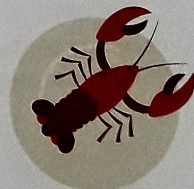
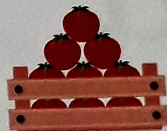
4 Назви героїв оповідання.
Що відчуває кожен із них?

5 Чому засміялася мама?

6 Прочитайте за особами. Скільки для цього потрібно людей?

7 Що таке економити? Чи однакове значення у слів економний, жадібний, скнара?

8 Як можна здогадатися, хто такі лангусти?

СЛОВА ВВІЧЛИВОСТІ

1 Опиши, що ти бачиш на малюнку. Постав до малюнка запитання, які починаються наведеними нижче словами. Два запитання запиши.

Хто? Що робить? Що? Де? Скільки? Які?

Handwriting practice lines for exercise 1.

2 Згрупуй слова ввічливості за зразком. Доповни кожную групу. Виділені слова запиши.

Прощання	Добрий день!	Привіт!
Вітання	Вибачте!	Пробач мені.
Вдячність	Дякую!	Дуже вдячні!
Вибачення	Будь ласка!	Дозвольте...
Прохання	До побачення!	Бувай!

Handwriting practice lines for exercise 2.

3 Прочитай. Де відбувається ця розмова? Чиї голоси ти чуєш?

— Ще грушку, будь ласка.

— Ми й так вже стільки накупили... Може, наступного разу?

— Та купіть дитині грушку! Лиш понюхайте, яка запашна... І яблучко до пари. Воно ж таке рум'яне, як її щічки!

4 Розіграйте в парах розмову покупців і продавців на базарі, використовуючи слова ввічливості.

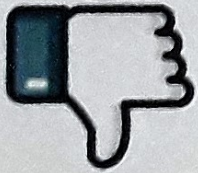

ПЛАСТИК: ПЛЮСИ І МІНУСИ

1 Спробуй за заголовком передбачити, про що цей текст.

Пластик легкий, міцний і не промокає. Зверни увагу на меблі в кафе на вулиці. Їх неважко пе-ре-ста-ви-ти. Можна навіть залишити під дощем. Ці меблі служать довго.

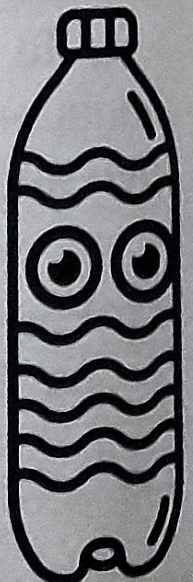
Ти вже знаєш, що пластик роз-кла-да-єть-ся сотні років. Пластикове сміття займає багато місця. Коли пластик роз-кла-да-єть-ся, ви-ді-ля-ю-ть-ся отруйні речовини. Вони шкодять природі й людині.

Отже, пластик дуже зручний і вигідний. Але треба його ви-ко-ри-сто-ву-ва-ти розумно.

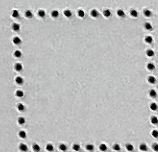
2 Яке речення відповідає тексту?

- А** Пластик корисний для природи.
- Б** Пластик — зручний матеріал.
- В** Пластик — міцний і легкий.

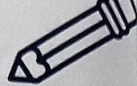

- 3 На скільки частин можна поділити текст? Про що йдеться в кожній частині? (Скажи одним реченням.)
- 4 Для чого, на твою думку, написаний цей текст?
- 5 Розглянь схему. Об'єкти з яких матеріалів розкладаються найдовше? Це природні матеріали чи штучні — створені людиною?
- 6 Чому не можна залишати в лісі, кидати у водойми вироби з пластику?
- 7 Який пакет для покупок кращий — пластиковий, паперовий чи з тканини (які плюси і мінуси кожного)?

ЩО І СКІЛЬКИ РОЗКЛАДАЄТЬСЯ

Слова, що відповідають на питання який?, яка?, яке?, які?

1 Прочитай загадку і відгадай. Постав запитання до виділених слів. Скільки складів, голосних і приголосних звуків у слові-відгадці? Придумай і запиши схожу загадку про сіль (чи про щось інше).

Білий, а не сніг, **солодкий**, а не мед, **твердий**, а не камінь.

2 Зміни словосполучення за зразком.

ЗРАЗОК: Ваза зі скла — скляна ваза.

Посуд із пластику, шина з гуми, літачок із паперу, акваріум зі скла, шкарпетка з вовни.

3 Використовуючи слова в рамці, опиши намальовані об'єкти: які вони? Про один предмет напиши.

Папір, скло, пластик;
міцний, ламкий, твердий,
м'який, прозорий,
непрозорий.

4 Вибери предмет на твоєму столі. Досліди його за зразком. Використовуй слова — назви ознак.

ЗРАЗОК:

об'єкт

колір

розмір

форма

на дотик

інші властивості

з чого зроблений

для чого призначений

лінійка

коричневий

довга і тонка

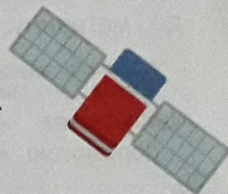
прямокутна

гладенька

міцна, тверда, гнучка

дерев'яна

для вимірювання розміру

Розкажи про вибраний об'єкт. Почни так:

Я досліджував / досліджувала (що?) ...

Він / вона / воно (який? / яка? / яке?) ...

ЯК НАРОДЖУЄТЬСЯ ЛЯЛЬКА

Художник малює ескіз на папері. За ескізом скульптор ліпить із пластиліну голову, тулуб, руки і ноги. Далі роблять форми з гіпсу і металу. У форми заливають рідку пластмасу і ставлять у пічку. Заготовки охолоджують.

З головою ляльки працюють візажисти і художники. Малюють очі і губи, рум'яні щічки.

Потім ляльці пришивають волосся. Воно з нейлону. Стилисти придумують зачіску.

Модний одяг створюють моделєри, дизайнери, швачки і в'язальниці. Тканини і нитки — якісні та безпечні для дітей.

Аж тепер з'єднують усі частини тіла. Ляльку одягають, пакують. Вона поїде на склад, а потім до магазину.

Ескіз — малюнок, за яким створюють що-небудь.

Візажист — людина, яка поліпшує обличчя за допомогою косметики.

1 Знайди на малюнку ескіз і візажистку.

2 Прочитай, вставляючи пропущені слова.

Художник _____ ескіз.

Скульптор _____ голову, тулуб, руки і ноги.

Візажисти _____ очі і губи, рум'яні щічки.

3 Позмагайтеся в парах: хто назве більше професій людей, які створюють ляльку? Обговоріть, що вони роблять.

4 Які матеріали потрібні, щоб виготовити ляльку?

5 Порівняй розповідь і малюнок — знайди спільне і відмінне.

6 Придумай назву до малюнка.

7 Знайди зображені предмети на малюнку.

Слова, які відповідають на питання що робити?, що роблять?

- 1 З'єднай назви професій з малюнками. Добери назви відповідних дій і запиши за зразком.
ЗРАЗОК: Двірник (що робить?) підмітає.

швачка
швець (чоботар)
двірник
годинникар
садівник

- 2 Усно доповни речення словами — назвами дій (що робить?). ЗРАЗОК: Художник малює.

Скульптор Стіліст Швачка
В'язальниця

- 3 Усно утвори слова за зразком. Від якого слова не вдалося утворити назву професії для жінки? З одним словом склади речення і запиши.
ЗРАЗОК: Художник (він), художниця (вона).

Робітник, скульптор, візажист, дизайнер, матрос, садівник, лікар.

- 4 Підкресли слова, що називають дію. Яка професія в їжачка? Ким є зайчик у вірші? Як назвати людину, яка написала вірш?

Їде зайчик у трамваї
І довкола позирає.
Тут підходить їжачок
І говорить:
— Ваш квиток!

Ігор Січовик

- 5 Спиши слова. Поділи їх рисками для переносу. Підкресли буквосполучення **ьо**.

Сьогодні, намальований, ляльобк, кольори.

ЗАГУБИЛА ГОЛКУ НІНА

Загубила голку Ніна,
 Стала Ніна на коліна:
 Знайшла голку,
 Та не шила, —
 Ніна нитки загубила.

Загубила нитки Ніна,
 Стала Ніна
 На коліна:
 Знайшла нитки,
 Та не шила, —
 Ніна голку загубила...

Цього вірша про дівчатко
 Починай читать спочатку.

Грицько Бойко

КУМЕДНА РОЗІ

Її мама сказала не їсти руками,
 «Будь ласка!» — промовила Розі до мами
 І їла ногами!

Шел Сільверстейн.

Переклад з англійської Володимира Чернишенка

1 Вірш Грицька Бойка «Загубила голку Ніна» належить до безкінечних віршів. Чому їх так називають?

2 Скільки частин у вірші? Якими словами відрізняються частини?

3 З'єднай слова, які римуються.

Ніна	спочатку
шила	загубила
дівчатко	коліна

4 Прочитай, вставляючи пропущені слова.

Цього вірша про _____

Починай _____ спочатку.

5 Слово кумедна у вірші «Кумедна Розі» означає:

- А** розумна
- Б** смішна
- В** невихована

6 Що хотіла мама Розі? Чи правильно її зрозуміла донька? Чи може бути так насправді?

7 Що спільного в цих віршів? (Підказка: подумай про настрої.)

8 Знайди у вірші «Кумедна Розі» слова, що римуються.

Слова-помічники

1 Назви, що зображено на малюнках. Що об'єднує ці предмети? Яку голку шукала Ніна з вірша Грицька Бойка? Позмагайтеся в парах: хто знайде найбільше спільного:

- а) в їжачка і кактуса;
- б) у голки для шиття та голки від шприца;
- в) у ялинки і кактуса.

Одне речення-порівняння запиши.

Handwriting practice lines for the first exercise.

2 Прочитай речення. Встав слова-помічники. Для чого вони потрібні? Як вони пишуться з наступним словом — разом чи окремо?

Вони нерозлучні, як голка ... ниткою.

Голки ... сосні завжди зелені.

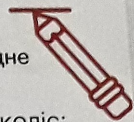
Їжаки взимку впадають ... сплячку.

Не можна гратися шприцями ... голками.

Кактуси привезли ... Європу ... Америки.

3 Доповни словосполучення словами-помічниками. Усно склади речення зі словосполученнями. Одне речення запиши.

... дерев'яним столом; машина ... коліс;
відро ... водою; знайшов ... кріслом; прати ... пральній машині.

Handwriting practice lines for the third exercise.

4 Яке слово пропущене? (Вибери зі слів у рамках.)
Настала зима, ... сосна залишилася зеленою.
Ніна не шила, ... загубила голку.

тому

але

тому що

5 Доповни і допиши речення. Постав потрібні розділові знаки наприкінці речення. Підкресли слова-помічники.

Де живе їжак

Їжак живе

З чого зроблена голка

Голка зроблена

БЕЗ КОЛІС, ЯК БЕЗ ВОДИ: НІ ТУДИ І НІ СЮДИ

Як пе-ре-мі-щá-ти дуже важкі предмети? Можна тягнути або штовхати. А можна їх покласти на коткі. На-при-клад, на колоди зі зрубаних дерев. Так робили давні люди.

Потім від колоди від-пи-ля-ли круг. У круг вставили вісь.

Пізніше з'явилися вози. Дерев'яні колеса зміцни-ли ме-та-ле-ви-ми деталями.

Згодом придумали спиці. Як на твоєму ве-ло-си-пе-ді — тільки дерев'яні. Колеса стали легкими і гнучкими.

Далі винайшли шини, наповнені повітрям. Стало зручніше їхати по горбках і ямах.

...На все це пішло тисячі років. Завдяки колесам люди змогли по-до-ро-жу-ва-ти далі і швидше. І не тільки. А що було б, якби колесо не винайшли?..

Винаходити колесо — придумувати таке, що вже давно винайшли.

Вставляти палки в колеса — заважати щось робити.

1 Пронумеруй речення так, щоб вони відповідали порядку подій у тексті.

- Потім від колоди відпиляли круг і вставили вісь.
- Далі люди винайшли шини.
- Дерев'яні колеса зміцнили металевими деталями.
- Спочатку важкі предмети переміщали на колодах.
- Пізніше люди придумали вози.

2 Розкажи про історію винайдення коліс.

3 Для чого придумали спиці на колесах?

А для краси

Б щоб колеса були легкими і гнучкими

В щоб економити дерево

4 Для чого на колесах шини?

А щоб економити метал

Б для краси

В щоб було зручніше їхати

5 Що дало людям винайдення колеса? Де, крім транспорту, використовують колеса?

6 Що спільного між текстом та ілюстрацією?

7 Підбери речення з тексту до зображень коліс. Яке із зображених коліс не згадується в тексті?

Слова, протилежні за значенням

1 Назви зображені предмети. Розкажи, чим писали колись, а чим — тепер. Поясни значення слова *перо*.

2 Спиши слова, у яких немає помилок. Постав у них наголос. Поділи ризкою для переносу.

- а) вогон, вогонь, вагонь;
- б) колисо, калисо, колесо;
- в) паротяг, паратяг, паротаг;
- г) деривяний, деревяний, дерев'яний.

3 Прочитай, вставляючи пропущені слова з рамки. Назви слова, протилежні за значенням.

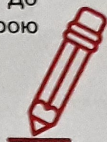
Віз їде повільно, а велосипед ...
У самоката колеса ... ,
а в автомобіля великі.
Влітку спекотно, а взимку ...

маленькі
швидко
холодно

4 Добери слова з протилежним значенням (усно). До кожного слова постав запитання. З однією парою слів склади речення і запиши.

ЗРАЗОК: Важкий — легкий (який?).

Твердий, ніч, радіти, голосно.

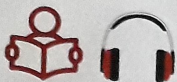

5 З'єднай частини речень, щоб утворилися прислів'я. Назви у прислів'ях слова, протилежні за значенням.

Добре слово будує, а не знаєш — мовчи.
Уміє взяти — ніж взяти чуже.
Знаєш — кажи, а зле — руйнує.
Краще віддати своє, уміє і віддати.

6 Прочитай і спиши, записуючи слова в реченні окремо одне від одного.
Винахідникилюблятьучитися.

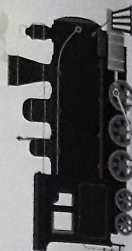

ПАРОТЯГ

Старий паротяг на пероні пітніє,
аж ллється із нього маснюща олія,
посопує, мліє.

Тяжкий і великий, він дише і дмуха,
Жар з розпашілого черева буха:
Бух-ух-ух! Пуф-уф-уф! Чух-пах-пах, пух!
Пурхає пара, як хмара, як пух!..

Раптом — СВИСТ!
І знову — СВИСТ!
Пара — БУХ!
Колеса — В РУХ!

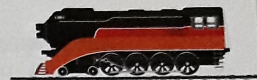
Спершу, немов череПАха бляШАна,
РУшила маШИна ЗАСпано по ШПАлах,
ШАрпнула ваГОни — і тягне наТУжно —
крутяться, крутяться колеса дружно!
Чахкають, бахкають щораз гучніше,
і мчаться вони все прудкіше й прудкіше!..
Куди ж вони їдуть? Куди ж то? А прямо —
ПО рейках, ПО рейках, ПО рейках, ПОлями,
по ГОрах — ліСАми — через мости —
кваплять, бо треба, щоб поїзд устиг!

А ПОїзд, а ПОїзд поТУркує сТУкотом —
ТАК-то-то, ТАК-то-то, ТАК-то-то, ТУК-то-то-то..

Юліан Тувім. Переклад Івана Малковича

1 Який паротяг описано у вірші?

- А сучасний
- Б старий
- В чорний

2 За допомогою яких слів розповідається про вигляд паротяга?

- А красивий, яскравий
- Б залізний, страшний
- В тяжкий, великий

3 з ким порівнюється паротяг?

- А з черепахою
- Б з равликом
- В з бегемотом

4 За допомогою яких звуків поет розповідає про паротяг на пероні; початок руху паротяга; стукіт коліс?

5 Коли треба читати повільно, коли — пришвидшуватися, коли — швидко? Прочитай виразно ці рядки.

6 Навіщо у деяких словах виділено склади? Чи допомагають вони у читанні?

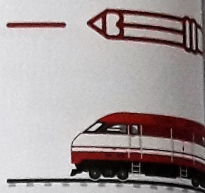
7 Простукай ритм двох останніх рядків вірша. Спробуй, слухаючи вірша, зобразити рух паротяга.

Слова, близькі за значенням

1 Спиши, виправляючи помилки.
Які слова римуються?

Пойїзд, мліє, пітніє, олія.

2 До виділених слів добери слова, близькі за значенням.

Потяг **рушив**.

Колеса **мчать**.

Вони крутяться **дружно**.

Їдуть **прудко**.

Бахають **гучно**.

швидко

відправився

голосно

котяться

злагоджено

3 Знайди зайве слово в кожній групі (можливі різні відповіді).

Паротяг, поїзд, пароплав.

Сильний, сміливий, дужий.

4 Спиши, замінюючи в кожному словосполученні слово **великий** близьким за значенням.
Великий хлопчик, великий поет, велика радість, велике свято.

пишний

дорослий

глибокий

славетний

5 У кожному ряду закресли зайве слово. Поясни свій вибір.

Говорити, мовити, співати, казати.

Алфавіт, буквар, абетка.

До побачення! Бувай! Будь ласка!

6 З'єднай словосполучення з його поясненням. З одним словосполученням склади речення і запиши.

свіжий хліб

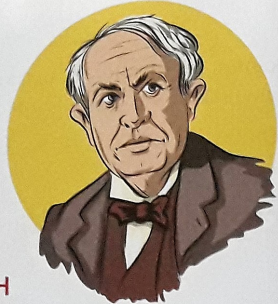
свіжа сорочка

свіжий вітер

щойно з печі

прохолодний

чиста

ТОМАС ЕДІСОН

Привіт! Я Томас Едісон. Майстер на всі руки. Я винайшов купу речей, якими ти користуєшся щодня. А ще більше — удосконалив. Електрична лампочка, перша електростанція, фонограф для запису звуків, кіно...

У школі я вчився лише три місяці. Учитель сказав, що я не маю мізків. Після хвороби я майже оглух.

Мене вчила мама. Вона вірила в мене. Я багато читав. Прочитав усю бібліотеку мого тата. Перші досліди робив у підвалі. Не всі з них були вдалими. Часом щось вибухало. Але батьки не забороняли мені працювати далі.

І я працював усе життя — головою і руками. Став відомим і багатим.

Тож треба тільки захотіти. І ти все зможеш.

За Анн Бланшар

Майстер на всі руки — людина, яка все вміє робити.

1 Що винайшов Томас Едісон?

- А паротяг
- Б електричну лампочку
- В автомобіль

2 Скільки Томас Едісон вчився у школі?

- А три роки
- Б один рік
- В три місяці

3 Прочитай, вставляючи пропущені слова.

Я Томас _____.

Після хвороби я майже _____.

Мене вчила _____.

Прочитав усю _____ мого тата.

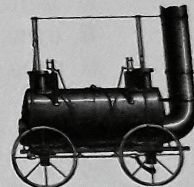
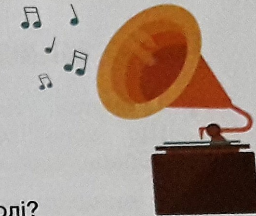
Перші досліди робив у _____.

І я працював усе життя — _____ і руками.

4 Що з розповіді тобі запам'яталося найбільше? Що тебе вразило?

5 Для чого, на твою думку, авторка написала цей текст — щоб розповісти про винахідника чи ще для чогось?

6 Підкресли речення, які, на твою думку, є головними в цьому тексті.

Слова, які пишуть з великої букви

1 Прочитай. Які слова написані з великої букви? Що вони означають? Спробуй скласти правило. Добери свої приклади до кожної групи.

- 1 винахідник Томас Едісон, учениця Зоя Шевчук;
- 2 кіт Том, песик Тім;
- 3 Котигорошко, Пан Коцький;
- 4 місто Полтава, село Веселе;
- 5 вулиця Миру, площа Свободи;
- 6 гора Говерла, річка Дністер.

2 Спиши, вставляючи велику або малу букву.

Сусід (О, о)лег, місто (З, з)апоріжжя,
солоне (М, м)оре, широка (В, в)улиця,
вулиця (П, п)ольова.

3 Яку букву — велику чи малу — напишеш на місці пропуску?

море __орне

ч

село __ербове

В

вороненя __орне

Ч

гілля __ербове

в

першокласниця __ілія

л

садова __ілія

Л

4 Дай відповіді на запитання. Одну відповідь запиши.

- 1 Як тебе звати?
- 2 У якому місті чи селі ти живеш?
- 3 Як називають мешканців твого міста чи села?
- 4 На якій вулиці ти живеш?
- 5 Як звати твоїх друзів?

5 Знайди помилки і запиши речення правильно.
у тата едісона була велика бібліотека

6 Дай хлопчику ім'я і опиши малюнок. Яке слово в записаній розповіді треба було б писати з великої літери?

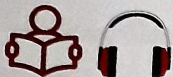
Хто?

Що робить?

Де?

Навіщо?

ЗНАЄШ, ЯК Я ТЕБЕ ЛЮБЛЮ?

Одного літнього дня сіреньке Зайченя і сірий Тато-заєць спустилися до річки. Улітку все таке кольорове!

— Що блакитне тобі подобається найбільше? — запитало Зайченя.

Тато-заєць не знав. Усе блакитне чудове. «Мабуть, небо», — сказав він.

Тато-заєць подивився на другий бік річки. Вітер хитав траву і дерева. «Що зелене тобі подобається найбільше?» Зайченя не знало. Багато прекрасних речей були зеленими.

Тепер колір мало вибирати Зайченя. Воно побачило сонечко й кілька маків і тому спитало: «Що червоне подобається тобі найбільше?»

Татові-зайцю теж було важко вибрати щось одне. «Думаю, ці ягоди».

А потім сіреньке Зайченя широко посміхнулося. Воно подивилося на Тата-зайця і сказало: «А що сіре тобі подобається найбільше?»

Є чимало прекрасного сірого, але одне було найкращим...

За Семом Макбратні

1 Підкресли останнє запитання Зайченяти. Що, на твою думку, відповів на нього Тато-заєць?

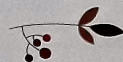
2 у парах запитайте один у одного те саме, що запитували один у одного Тато-заєць і Зайченя, і дайте свої відповіді.

3 Прочитай речення. Придумайте в парах, що могло бути далі, і розіграйте розмову Зайченяти й Тата-зайця.

Зайченя подивилося на небо і побачило білу хмарку.

4 Коли відбуваються події в оповіданні?

- A** взимку
- Б** влітку
- В** восени

5 Якого кольору були Зайченя і Тато-заєць?

- A** сірого
- Б** білого
- В** коричневого

6 Прочитай, вставляючи пропущені слова.

Улітку все таке _____!

Вітер хитав _____ і дерева.

Тато-заєць подивився на другий бік _____.

7 Чому оповідання називається «Знаєш, як я тебе люблю?».

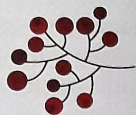

Складаємо речення. Описуємо

- 1 Що із записаного є реченням?
Чому ти так думаєш?

Вітер хитав траву.
хитав траву

- 2 Добери слова — назви ознак. Одне речення — відповідь на запитання запиши.

Літнє сонце яке? Небо влітку яке? Трава влітку яка? Листя влітку яке? Вода в річці й морі яка?

- 3 З поданих слів склади і запиши речення.

- 1) весна², прийшла¹;
2) ясне³, щедро¹, сонечко⁴, світить²;
3) вітерець³, повіває¹, тепленький².

- 4 Добери слова — назви предметів до ознак. Позмагайтеся в парах, хто добере більше слів. З одним словосполученням склади речення.

Зелений (ліс, ...), зелена ... , зелене ... ,
зелені ... , теплий ... , тепла ... , тепле ... ,
теплі ... , стиглий ... , стигла ... , стигле ... ,
стигли

- 5 Прочитай. Встав пропущені букви. Пронумеруй речення, щоб вийшов текст. Придумай заголовок до тексту.

- Потім воно тихо на землю опуска_ться.
 Тіл_ки ялини зел_ніють.
 Л_с улітку був увесь зелений.
 Налетить віт_r і назриває з дерев листя.
 Тепер бері_ки і клени жовті.

- 6 Що ти бачиш на малюнку? опиши — склади кілька речень.

КОНИК-СТРИБУНЕЦЬ

Дзвонить у зелений дзвоник
У траві маленький **коник**.
Заховався там насподі —
Просто крихітка та й годі.
Тож який він був спочатку,
Коли був іще лошатко?

Юрій Бедрик

Насподі —
внизу.

ЛІЧИЛКА

В небо синє
По драбинці
Сходить сонце
У хмаринці.
Сонце сяє,
Літом пахне,
За собою дощик
Тягне.
Каже дощику:
— Не злись,
Я ховаюсь,
Ти жмурись!

Олена Полянська

1 Як поетам вдалося зробити коника і сонечко схожими на людину?

2 Порівняй вірші і малюнки. Чи погоджуєшся ти з художником?

3 Поясни значення виділених слів. Доведи, що вони можуть мати кілька значень.

4 Намалюй свої ілюстрації до віршів.

5 Прочитай лічилку, дотримуючись ритму. Чи чесно буде, використовуючи лічилку перед грою, змінювати її ритм?

6 Знайди рими у віршах.

7 Прочитай лічилку Володимира Підпалого. Що означає слово **жмурити**?

Летів рій бджілок
Зі ста лічилок.
Зійшлися діти,
Давай лічити,
Бо кожна бджілка,
Немов лічилка:
Кого укусить —
Жмурити мусить.

Володимир Підпалый

Жмурити —
мружитися,
прикривати очі
повіками.

8 Спробуй пояснити, чому гра називається **жмурки**. Чому поет порівнює бджілку з лічилкою?

Складаємо речення. Розповідаємо

- 1 Прочитай і запиши так, щоб вийшло речення.
уполіцвітутьмакиіволошки

- 2 Утвори словосполучення за зразком.

ЗРАЗОК: Комар дзижчить — комарі дзижчать.

Джміль гуде, коник сюрчить, сонечко повзе,
світлячок світиться.

- 3 Добери з рамки слова-помічники.

Джміль летить ... квіткою.

Джміль сів ... квітку.

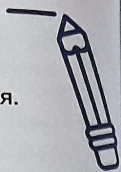
Джміль перелітає ... квітки ... квітку.

на
над
з
на

- 4 Спиши, вставляючи **дз** або **дж**.

..він, ..міль, ро..инки, хо..у, б..ола, ..ерело,
..еркало, во..у, ..инси, ..ип.

- 5 Склади якомога довше речення, нанизуючи слова,
як намистинки.

ЗРАЗОК: Метелик. Метелик летить. Метелик
летить над квіткою. Яскравий метелик летить
над квіткою. Яскравий метелик летить над
духмяною квіткою.

- 6 Розкажи про погоду влітку,
доповнюючи речення.

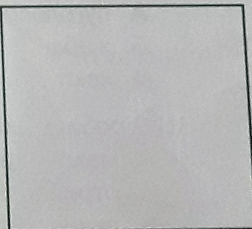
Влітку сонце сходить ...

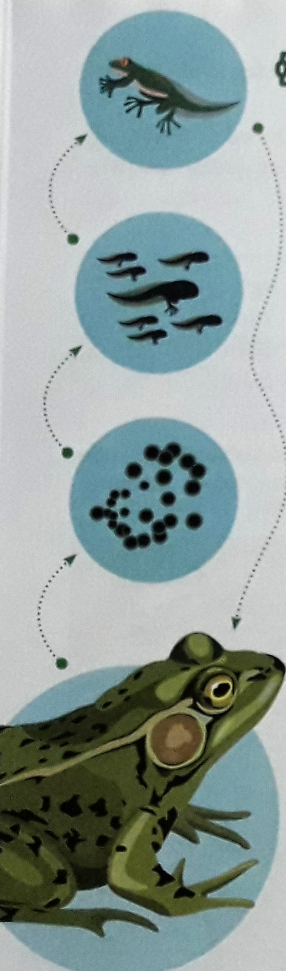
Дні ... , а ночі ...

Влітку дме ... вітер.

короткі,
теплі,
рано,
довгі

- 7 Склади речення за малюнками. Чи вийшла в тебе
зв'язна розповідь? Домалюй у порожньому квадра-
тику, що сталося.

ЯК РОСТЕ ЖАБА

Спочатку це крихітне яйце у ставку.

Потім з яйця з'яв-ля-є-ть-ся пуголовок. Пуголовок — це просто голова і хвіст. Він дихає зябрами — як риба.

А потім у пуголовка ви-ро-ста-ють лапи, а хвіст відпадає.

Тепер це жаба. Вона дихає легенями. Жаба вистрибує з води. Вона голодна. Їй потрібні комахи.

1 Вибери відповідь, яка відповідає тексту.

З чого починається жаба?

- А** з пуголовка
- Б** із зябер
- В** з яйця

Що з'являється з яйця?

- А** пуголовок
- Б** жаба
- В** хвіст

Що робить жаба?

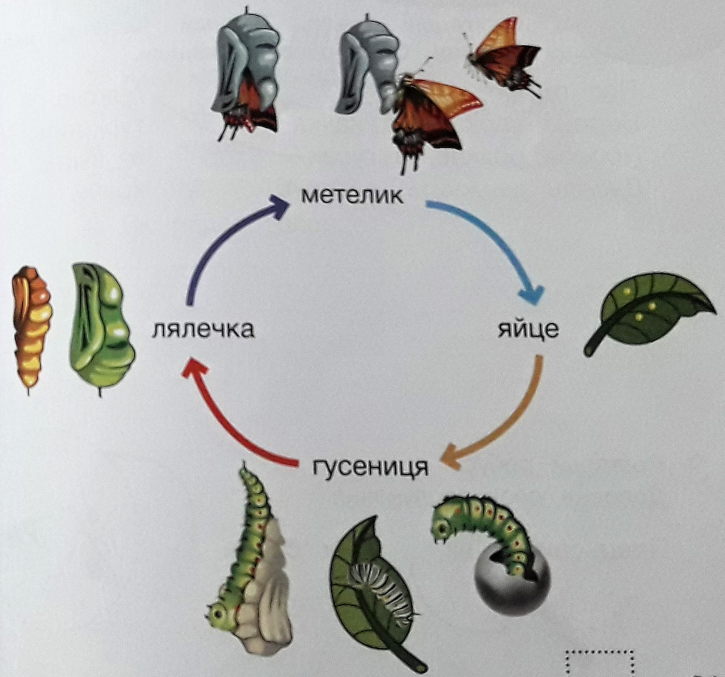
- А** махає хвостом
- Б** стрибає
- В** дихає зябрами

2 Читай текст по абзацах. До кожного абзацу добирай малюнок.

3 Знайди спільне і відмінне між малюнком і текстом.

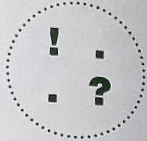
4 Поміркуй, чому жаба належить до групи земноводних.

5 За малюнком розкажи, як з'являється метелик.

Складаємо речення. Порівнюємо

- 1 Які розділові знаки пропущено?
Знайди їх у рамці й постав.
Скільки речень у тебе вийшло?

Хто кумкає Коник Ні, жаба Коник сюрчить

Визнач, чого більше — букв чи звуків у виділених словах.

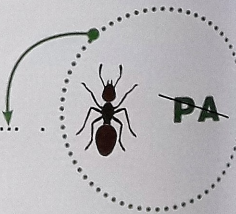
- 2 Впиши пропущені букви. З'єднай частини, щоб вийшло речення. Одне речення запиши.

Пес гарчит__, а кіт _____ гелґоче.
Ворона карка__, а качка _____ туркотить.
Порося рохкає, а гусак _____ н__вчить.
Джміль дзижчить, а голуб _____ кричає.

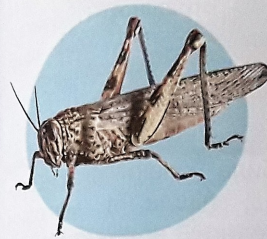
Handwriting practice lines with a grid pattern.

- 3 Розгадай ребус.
Доповни словосполучення.

Працьовитий як Як сонна

- 4 Назви, хто зображений на фотографіях. Порівняй цих тварин за планом.

ПЛАН

- 1 Який має вигляд (розмір, колір, з яких частин складається тіло).
- 2 Де живе.
- 3 Як пересувається.
- 4 Як подає голос.

Handwriting practice lines with a grid pattern.

Смішно чи страшно?

Є історії страшні. Є історії смішні. А є й такі, що не знаєш, смішно тобі чи страшно. Прочитай оповідання «Волохате волосся» спочатку так, щоб було страшно. А потім — так, щоб було смішно.

ВОЛОХАТЕ ВОЛОССЯ

Якось одна дів-чи-нка розбила свою скар-бни-чку, забрала з неї усі гроші, пішла в магазин і купила собі во-ло-ха-тий блокнот, волохатий пенал, волохатий олівець і волохатий браслет.

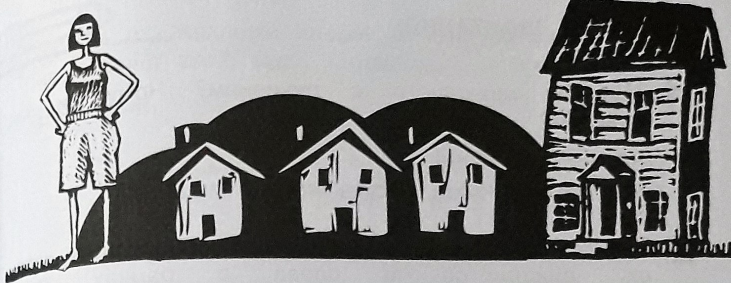
А коли йшла додому — їй зустрівся пес із волохатою бородою, дядько з волохатими ногами, ще один дядько з волохатою спиною, а дуже-дуже маленький хлопчик із дуже-дуже волохатим **ВОЛОССЯМ!**

ЖАХЛИВА ІСТОРІЯ

На чорній-чорній горі стоїть чорне-чорне місто. У чорнім-чорнім місті є чорний-чорний парк. Посеред парку — чорний-пречорний будинок. Під чорним дахом чорного-пречорного будинку є чорна квартира чорної-пречорної пані. На чорній-чорній кухні чорної-пречорної пані стоїть чорна-чорна машинка...

І перé чорні-пречорні **ШКАРПЕТКИ!**

Галина Ткачук

- 1 Що купила дівчинка з оповідання «Волохате волосся»?
 - А волохатий пенал
 - Б волохату ручку
 - В волохате намисто
- 2 Кого зустріла дівчинка з оповідання «Волохате волосся»?
 - А пса з волохатою бородою
 - Б kota з волохатими вухами
 - В хлопчика з волохатим волоссям
- 3 Що із намальованого не згадується в «Жахливій історії»?
 - А кішки з чорними вухами
 - Б чорного будинку
 - В чорної машинки
 - Г чорної пані
- 4 Підкресли слова, завдяки яким «Жахлива історія» стала жахливою.
- 5 Намалюй ілюстрації до одного з оповідань.
- 6 Склади свою страшну-престрашну історію.

Ставимо запитання

1 Що із записаного є реченням? Чому ти так думаєш?

на чорній кухні

На чорній кухні стоїть чорна машинка.

2 Постав запитання до речення з попередньої вправи, використовуючи слова в рамках. Одне запитання запиши.

Де?

Що?

Яка?

На якій?

3 Склади речення зі слів. Постав запитання до речення.

блокноти, в, два, магазині, дівчинка, купила

Хто?

Що зробила?

Де?

Що?

Скільки?

4 Знайди в «Жахливій історії» слова, які відповідають на питання **хто?**, **що?**, і розподіли їх на групи.
Він: парк, Вона: Воно:

5 Добери до назв предметів слова — назви ознак.
ЗРАЗОК: пані (яка?) красива.

Гора, парк, дівчинка, олівець, місто.

6 Хто зображений на малюнках? Що можна запитати в цих людей? Придумай, що вони могли б запитати один в одного.

тчик, льо

навт, смо, ко,

ЩОСЬ НЕ ТАК?

Маю вам сказати, що Земля
По орбіті Місяця кружля...

Не збагну і сам, у чому річ:
Влітку день коротший, аніж ніч...

У природі так воно вже є,
Що метелик гусінню стає...

Вівці (і, звичайно ж, барани) —
До м'ясця великі ласуни...

Голуби, ворони й горобці
Дуже люблять плавати в ріці...

А як десь побачите барліг,
Знайте — там зимує... носоріг...

Рано зупинятися на тім —
Я ще й не такого розповім!

На гілках розсівшись, уночі
Мирно сплять і сови, і сичі...

Білочка на зиму про запас
Величезний сушить... ананас...

А верблюд, пустелею йдучи,
У калюжі ноги замочив...

Ось і тигр — він у клітинку весь...
Не кажіть, що ви не боїтесь...

Ось і я — правдивий баламут,
Що наплів вам побрехеньок тут...

Роман Скиба

1 з'єднай слова, що римуються.

річ	в ріці
горобці	кружля
Земля	носоріг
барани	тут
барліг	сичі
уночі	ласуни
баламут	ніч

2 Що робить цей вірш веселим?

3 Чи погоджуєшся ти зі словами автора? Якщо ні, спробуй їх заперечити.

4 Спробуй придумати подібне речення-побрехеньку.

Складаємо розповідь за малюнками

1 Прочитай слова. Постав наголос. Напиши питання, на яке відповідають слова в рядку.

Похід, рюкзак, карта, річка, човен, гори, багаття.

Фотографувати, рибалити, плавати.

Радісний, веселий.

2 Розглянь малюнки. Дай відповіді на запитання. Одну відповідь запиши.

- 1 у якому настрої сім'я вирушила в похід?
- 2 Як сім'я одягнулася для походу?
- 3 Що допомагало орієнтуватися в поході?
- 4 Як сім'я відпочивала?
- 5 Що робили вечорами?

Blank grid for writing answers to question 2.

3 Склади розповідь за малюнками. Придумай назву розповіді.

Blank grid for writing a story based on the illustrations.

Від'їзд

Сьогодні я їду в табір і дуже з цього радію. Одне лише за-тьма-рю-є мою радість. Тато й мама мають трохи сумний вигляд. Певно, через те, що не звикли за-ли-ша-ти-ся самі під час канікул.

Мама допомогла мені скласти валізу: сорочки, шорти, капці, маленькі машинки, плавки, рушники, локомотив від електропотяга, варені яйця, банани, сэндвічі з ковбасою та сиром, сітку для риби, светр із довгими рукавами, шкарпетки і кўльки.

Щоправда, до валізи все не помістилося, тож довелося дещо покласти окремо в пакети.

Я боявся спізнитися на потяг. Але тато сказав, що ще рано. Потяг рушає о шостій вечора. Невже мені так кортить їх покинути?

Мама пішла в кухню з носовою хустинкою в руці, сказавши, що їй щось по-тра-пи-ло в око.

Тато й мама дуже засмучені. І я навіть не насмівився сказати, що в мене в горлі стоїть клубок, як подумаю, що не бачитиму їх майже місяць.

На вокзал ми рушали двічі, бо за першим разом забули валізу вдома. Здавалося, що завчасно приїхали всі. Скрізь було повно людей, які кричали й шуміли. Перед вагоном була купа типчиків мого віку, тат і мам, а ще пан з табличкою. Тато назвав моє ім'я та прізвище, і пан знайшов мене у списку.

— Доручаємо його вам, — сказав тато, сміючись.

— Нічого не бійтеся, — заспокоїв пан.

— Коли Ніколя повернеться, ви його не впізнасте.

Одна жінка, яка тримала за руку маленького хлопчика, підійшла до пана-командира і запитала:

— А як ви готуєте: на маслі, на олії чи на смальці? Мій малий не переносить смальцю. Хочете, щоб він захворів — дайте йому смальцю! І це: дивіться, щоб він не впав під час походу в горах.

— Які гори?! — здивувався командир.

— Там гір немає. Тільки пляж...

Ураз ми почули гучний свисток. Усі з криком почали підніматися до вагонів. Це було нелегою справою, бо дехто хотів вийти. Тата і мамі кричали хто що: просили, щоб не забували телефонувати, тепліше одягатися і не робили дурниць. Хтось плакав, когось сварили за те, що грає в футбол на пероні.

Нарешті, усі поцілувалися, і потяг таки рушив, везучи нас до моря.

Мені трохи хотілося плакати, але я не заплакав, бо передусім канікули існують для того, щоб сміятися. Усе буде добре.

За Рене Госсінні. «Пригоди малого Ніколя».

Переклад з французької Зої і Олени Борисюк

- 1 Хто розповідає історію?
- 2 Який настрій у героя — веселий чи сумний? Чому ти так думаєш?
- 3 Що відчувають батьки Ніколя? Чому?
- 4 Розкажи про події від імені мамі або тата Ніколя.
- 5 Як поводити себе діти і батьки на вокзалі? Спробуй пояснити їхню поведінку.

Розповідаємо про плани на канікули

- 1 Розкажи, що ти плануєш робити на канікулах. Використай подані нижче слова.

На початку літа, потім, після того, в кінці літа, на море, в гори, у ліс, у селі, у місті.

- 2 Прочитай пари слів. До другого слова добери відповідне з дужок.

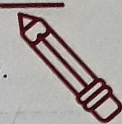
Дерево — ліс. Риба —
(жаба, вода, море, човен).

Річка — вода. Гора —
(висока, низ, камінь, трава).

- 3 Утвори слова з частин і запиши. Обведи слово, у якому більше букв, ніж звуків. Підкресли слово, що римується зі словом **барвисто**.

ка	сто
від	дість
мі	трій
нас	ри
го	нікули
ра	починок

- 4 Добери слова з протилежним значенням.
Тиша, спека, сум, сміятися, багато, хворий.

- 5 Пригадай, що тобі найбільше запам'яталося в перший рік у школі. Що ти дізнався / дізналася? Чого навчився / навчилася? Що зміг / змогла? Як змінився / змінилася?

